

Redovisning av regeringsuppdrag att ta fram stödmaterial för utredning av en elevs behov av särskilt stöd

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:
www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2023-02-01
Diarienummer Skolverket: 2023:157
Diarienummer SPSM: 1 STY-2022/249

Skolverket, Stockholm 2023

Sammanfattning

I regleringsbrevet för 2022¹ anges att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska ta fram stödmaterial för utredning av en elevs behov av särskilt stöd. Stödmaterialen ska stödja skolor i arbetet med att ta ställning till om en elev är i behov av särskilt stöd. Det särskilda stödet ska göra det möjligt för eleven att kunna uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. I förskoleklassen utgår ställningstagandet från de kriterier för bedömning av kunskaper som senare ska uppfyllas. Bestämmelser om särskilt stöd gäller i förskoleklass, fritidshem, grundskola, sameskola, grundsärskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Skolverket och SPSM har inom uppdraget tagit fram ett stödmaterial som riktar sig till förskollärare som arbetar i förskoleklass, lärare, speciallärare, specialpedagoger, den samlade elevhälsan och rektorer. Stödmaterialen ska bidra till att stärka kvaliteten i arbetet med utredningar av elevers behov av särskilt stöd.

Arbetet med att ta fram stödmaterialen har utgått från skollagen², Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram³ samt *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*⁴. Vidare har slutsatserna som *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*⁵ presenterade i slutbetänkandet *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven*⁶ och resultatet av den behovsinventering som genomförts inom uppdraget varit utgångspunkter i arbetet.

Stödmaterialen är webbaserat och finns publicerat på skolverket.se. På spsm.se finns information om stödmaterialen för utredning om en elevs behov av särskilt stöd samt länk till stödmaterialen. Stödmaterialen är utformat så att det kan användas på ett flexibelt sätt utifrån målgruppernas behov. Materialet innehåller förslag till en arbetsgång i arbetet med utredning samt stöd för genomförande och ansvarsfördelning. En del av materialet som handlar om styrning och systematiskt kvalitetsarbete riktar sig specifikt till rektor och den samlade elevhälsan.

¹ Regleringsbrev för Statens skolverk 2022 och Specialpedagogiska skolmyndigheten 2022

² Skollagen 2010:800

³ Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:334) om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

⁴ Skolverket (2022) *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*

⁵ *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07)

⁶ *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning* (SOU 2021:11)

Innehåll

1. Uppdraget	5
1.1 Bakgrund.....	5
2. Behovsinventering	7
2.1 Utmaningar och skolpersonalens behov	7
Organisationens betydelse	7
Samverkan och samsyn.....	7
Utredning av skolsituationen som helhet	8
Övriga iakttagelser	8
2.2 Stödmateriallets inriktning och innehåll	8
3. Vägval	9
3.1 Skapa förutsättningar för samverkan.....	9
3.2 Tydlig arbetsgång	10
3.3 Fokusera på vad skolan ska göra.....	11
3.4 Avgränsning	11
3.5 Kvalitetssäkring.....	12
4. Resultat.....	12
4.1 Stöd materialet	13
4.2 Kommunikationsinsatser	14
5. Avslutning.....	14
Referenser	16

1. Uppdraget

I regleringsbrevet till myndigheterna 2022 fick Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) i uppdrag att ta fram stödmaterial för utredning av en elevs behov av särskilt stöd. Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2023⁷.

*Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*⁸ föreslår att Skolverket och SPSM ska ta fram ett konkret stödmaterial som kan användas i arbetet med att utreda en elevs behov av särskilt stöd. Stödmaterialen ska stödja skolor i arbetet med att ta ställning till om en elev är i behov av särskilt stöd. Det särskilda stödet ska göra det möjligt för eleven att kunna uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas och att utveckla tillräckliga kunskaper för att klara framtida studier och arbetsliv.

Utredningen betonar att stödmaterialens syfte inte är att ersätta lärares och elevhälsans professionella omdöme. Med hjälp av ett tydligt utformat stödmaterial som inte är alltför instrumentellt, kan kvaliteten på utredningarna höjas och därmed förbättra förutsättningarna för att elever får det stöd de behöver i sitt lärande.

1.1 Bakgrund

Skolans uppgift är att ge alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål⁹. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, vilket innebär att skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. En del elever kan vara i behov av ytterligare stöd utöver den ledning och stimulans som alla elever ska ges i den ordinarie undervisningen. Detta stöd kan ges individriktat, i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. De två stödformerna utesluter inte varandra.

Begreppet särskilt stöd infördes i 1985 års skollag¹⁰. Särskilt stöd skulle ges till elever med svårigheter i skolarbetet. Förändringar i styrdokumentet under 1990-talet lade sedan grunden för dagens arbete med stödinsatser.

⁷ Regleringsbrev för Statens skolverk 2022 och Specialpedagogiska skolmyndigheten 2022

⁸ *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07)

⁹ Skollagen (2010:800)

¹⁰ Skollagen (1985:1100)

Skolverkets statistik visar att läsåret 2021/22 får 5,8 procent av eleverna i grundskolan särskilt stöd vilket motsvarar drygt 63 900 elever. Särskilt stöd och åtgärdsprogram är vanligare bland pojkar (7,3 procent) än bland flickor (4,2 procent)¹¹.

*Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*¹² har bland annat haft fokus på att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete. Utredningen ger en bild av att skolor i relativt stor utsträckning arbetar systematiskt med att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Trots detta lämnar många elever grundskolan utan behörighet till gymnasieskolans nationella program¹³. Utredningen konstaterar också att pojkar får mer stöd i skolan än flickor men når ändå mer sällan utbildningens mål. Utredningen har redogjort för flera förslag på förändringar i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever att nå de betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper som ska uppfyllas. Utredningen konstaterar bland annat att alltför många elever inte får de extra anpassningar och det särskilda stödet som de är i behov av. Bristerna består i att:

- elevers behov av stödinsatser inte uppmärksammas i tid
- utredningar av elevers behov av särskilt stöd tar för lång tid och det dröjer länge innan stödinsatserna sätts in
- elever får inte stöd i den omfattning som de skulle behöva
- insatser som ges svarar inte mot elevernas stödbehov i tillräcklig utsträckning
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande potential utnyttjas inte
- samverkan mellan lärare och elevhälsan är otillräcklig
- elever ses som bärare av problem
- arbetet med stöd och elevhälsa saknar strategisk styrning
- resursfördelning och andra incitament styr bort från att utveckla inkluderande lärmiljöer
- samverkan med aktörer utanför skolan sker inte i tillräcklig grad.

Utredningen¹⁴ visar även att många lärare önskar ökade kunskaper för att kunna utforma adekvata stödinsatser till eleverna. Ett av utredningens förslag var att Skolverket och SPSM skulle få i uppdrag att ta fram ett stöd för den utredning som ska genomföras för att ta ställning till en elevs behov av särskilt stöd, vilket är bakgrunden till detta uppdrag.

¹¹ Skolverkets statistik

¹² *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07)

¹³ [Behörighet till gymnasieskolan \(skolverket.se\)](https://www.skolverket.se/om-skolverket/behorighet-till-gymnasieskolan)

¹⁴ *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07)

2. Behovsinventering

Initialt genomförde Skolverket och SPSM en behovsinventering för att få kunskap om vad materialet som ska stödja skolor i arbetet med att utreda en elevs behov av särskilt stöd behöver innehålla. Behovsinventeringens resultat visar dels de utmaningar som finns i samband med att genomföra utredningar av elevers behov av särskilt stöd, dels vilket stödmaterial som efterfrågas av skolorna i arbetet med utredningar.

Underlag till behovsinventeringen togs fram genom

- enkät till skola och fritidshem
- intervjuer med lärare, specialpedagoger, speciallärare, rektorer inom olika skolformer och fritidshemmet
- enkät till rådgivare på SPSM
- samråd med undervisningsråd och rådgivare på Skolverket och SPSM
- sammanställningar från Skolverkets upplysningstjänst och SPSM:s tjänst Fråga en rådgivare
- översiktlig genomgång av forskning inom området
- genomgång av exempel på befintligt material för utredning av en elevs behov av särskilt stöd.

Sammanlagt deltog cirka 1900 informanter i enkäter och intervjuer.

2.1 Utmaningar och skolpersonalens behov

Organisationens betydelse

I behovsinventeringen framkommer att utredningar av särskilt stöd inte alltid görs skyndsamt och att det drar ut på tiden innan särskilt stöd sätts in. Vidare lyfts att elever, trots att en utredning gjorts, inte alltid får det särskilda stöd de behöver. Ett stort antal informanter framhåller betydelsen av att rektor skapar en organisation med systematik samt tydliga strukturer och rutiner kring hela arbetet med särskilt stöd. Tillgången till specialpedagogisk kompetens som leder och håller ihop utredningen anses avgörande.

Samverkan och samsyn

Behovet av samverkan mellan lärare och elevhälsans professioner lyfts särskilt av respondenterna. Såväl lärare som specialpedagoger beskriver att

de känner sig ensamma i arbetet med utredningen av särskilt stöd.

Utredningen anses få högre kvalitet när både lärare och elevhälsans olika professioner involveras. Det behöver utvecklas en tydligare samsyn kring syftet med utredningen. Skolans syn på svårigheter kan påverka utredningens inriktning. Respondenterna lyfter risken med att förlägga svårigheter hos eleven och inte beakta hur skolan utformar undervisning och lärmiljö utifrån elevens behov. Vidare framhålls behovet av elevens och vårdnadshavares delaktighet i utredningen. Det kan ibland vara svårt att få fram elevens upplevelse av skolsituationen. Den som utreder kan behöva stödja kommunikationen på olika sätt, exempelvis genom bildstöd eller skattningsskalor.

Utredning av skolsituationen som helhet

Enligt behovsinventeringen finns en risk att svårigheter ses som tillkortakommanden hos enskilda elever och att utredningen fokuserar på individnivå. Kartläggning av omständigheter på skol- och gruppnivå samt elevens skolsituation som helhet brister. Pedagogiska bedömningar brister också i analys av hur olika omständigheter i alla lärmiljöer påverkar en elevs möjlighet att nå aktuella kriterier. Ett exempel är att en elevs stödbehov på fritidshemmet inte utreds och att eventuella stödåtgärder inte täcker elevens hela skoldag. Ett annat exempel är att inte alla ämnen beaktas i utredningen.

Övriga iakttagelser

I behovsinventeringen har ytterligare utmaningar i arbetet med utredningar av elevers behov av särskilt stöd noterats. En utmaning är att ta tillvara det som fungerar för eleven och när eleven lyckas i skolsituationen.

Skolpersonalen beskriver svårigheter när det gäller att formulera elevens behov i skolsituationen. Det finns en risk att elevens behov likställs med de åtgärder som föreslås eller att åtgärder sätts in utan att elevens behov har identifierats. En annan risk är att det finns förutfattade meningar om vad eleven behöver och att utredningen bekräftar det personalen på förhand trott sig veta. Det händer också att stödbehovet inte ringas in ordentligt utan att stöd ges utifrån vad som är praktiskt och ekonomiskt möjligt för skolan.

2.2 Stödmaterialets inriktning och innehåll

I behovsinventeringen framkommer att stödmaterialet bör gynna ett systematiskt förhållningssätt i utredningens olika delar samt stärka ett tvärprofessionellt kollegialt samarbete. Materialet bör ge ett konkret och verksamhetsnära stöd för att kunna beskriva behov och ge stöd i arbetet

med att utforma undervisning och stödinsatser som möter identifierade behov. Det bör visa på möjligheten till flexibilitet i utredningen och utformas för att passa alla berörda skolformer och fridshemmet. I enkäten till skolpersonal framkom mer konkreta önskemål gällande stödmaterialets innehåll. Stödmaterialet bör enligt informanterna ge stöd gällande

- den röda tråden i utredningen
- utredningens delar
- förslag på frågor som stöd för kartläggning och analys
- planering av utredningen
- kartläggning och pedagogisk bedömning i relation till skol-, grupp- och individnivå
- hur möjligheter och hinder i en elevs skolsituation kan synliggöras
- strukturer och rutiner i utredningen
- resonemang kring begreppet skyndsamt
- skillnad mellan begreppen ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd
- skillnad mellan behov och åtgärder
- elevens perspektiv i utredningen
- en variation av metoder och underlag i utredningen.

3. Vägval

Här presenteras några vägval som Skolverket och SPSM gjort för att stödmaterialet ska kunna bidra till att arbetet med utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska kunna genomföras med god kvalitet.

3.1 Skapa förutsättningar för samverkan

Elevens skolsituation och behov av stöd ska beskrivas ur ett helhetsperspektiv. Genom att lyfta vikten av det kollegiala samarbetet och det gemensamma ansvaret kan stödmaterialet bidra till att den tvärprofessionella kompetensen tas tillvara och att samverkan stärks.

Stödmaterialet riktar sig därför till alla i skolan som kan vara involverade i utredningen av en elevs behov av särskilt stöd. När stödmaterialet riktar sig till flera professioner i skolan stärks även möjligheten till samverkan mellan lärare och elevhälsan vilket efterfrågas i *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*¹⁵. En del av materialet som handlar om styrning och systematiskt kvalitetsarbete riktar sig till rektor och den samlade elevhälsan. Syftet med att adressera rektorn och elevhälsans professioner är att bidra till samarbete och resonemang kring hur skolans organisatoriska förutsättningar på bästa sätt kan stödja utredning av en elevs behov av särskilt stöd. Rektorn har en given och central roll, men den samlade elevhälsan behöver också bidra med sina kunskaper och erfarenheter. Den specialpedagogiska kompetensen är särskilt betydelsefull i detta sammanhang.

3.2 Tydlig arbetsgång

Rektorn ska se till att en utredning av en elevs behov av särskilt stöd påbörjas skyndsamt. *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*¹⁶ påtalar bland annat att skolans utredningar om elevers behov av särskilt stöd tenderar att dra ut på tiden och att stödet som eleven behöver i sitt lärande inte kommer i gång tillräckligt snabbt. Samtidigt måste utredningen vara tillräckligt omfattande för att skolan ska kunna avgöra om eleven är i behov av särskilt stöd eller ej för att kunna uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Skolverket och SPSM har arbetat för att stödmaterialet ska kunna bidra till att utredningar om elevers behov av särskilt stöd ska kunna genomföras med god kvalitet utan att bli alltför omfattande och tidskrävande. Ambitionen är att den föreslagna arbetsgången för utredningen ska vara tydlig och enkel att följa. Den ska även stödja skolor i att våga begränsa omfånget av kartläggningen till vad som krävs för att göra den pedagogiska bedömningen. Arbetsgången beskrivs i steg och innehållet i varje steg beskrivs explicit för att främja likvärdigheten i utredningsarbetet. En utrednings omfattning kan variera utifrån elevens skolsituation och behov av stöd men den ska inte vara mer omfattande än vad som krävs för att avgöra om eleven är i behov av särskilt stöd eller ej. Utredningen ska vara möjlig att genomföra under en avgränsad tid. I stödmaterialet finns förslag på hur ansvaret för de olika stegen i utredningen kan fördelas utifrån kompetens hos berörd personal. Genom tydliga rutiner kring planering, roller och ansvar i arbetet ökar förutsättningarna för att skolan ska kunna genomföra utredningar skyndsamt. En tydlig arbetsgång kan

¹⁵ *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07)

¹⁶ Ibid

även stödja skolorna i att hålla ett pedagogiskt fokus i utredningen. Utredningen ska undersöka vad hela skolan och fritidshemmet kan göra i det pedagogiska arbetet för att förbättra elevens möjligheter att nå utbildningens mål.

3.3 Fokusera på vad skolan ska göra

*Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*¹⁷ pekar på att skolor ofta söker anledningar till skolsvårigheter i brister hos eleven, att elever blir bärare av problem. Utredningen menar att skolor i stället ska undersöka hur undervisningen och lärmiljön är utformad för att möta elevers olika behov. I behovsinventeringen underströks vikten av att problematisera olika synsätt på elever i behov av stödinsatser eftersom det kan påverka resultatet av utredningen och val av särskilt stöd. I stödmaterialet framgår tydligt att en utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska ge svar på vad skolan kan göra för att förbättra elevens skolsituation så eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Arbetet föreslås utgå från ett tydligt salutogent perspektiv. Först identifierar skolan vad som fungerar för eleven i skolsituationen samt vad som kännetecknar situationer där svårigheter uppkommer. Utifrån det görs sedan en analys för att komma fram till hur skolan behöver arbeta för att eleven ska kunna uppfylla betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper i aktuellt ämne eller aktuella ämnen.

För att kunna ta reda på vad skolan behöver förändra är det viktigt att lyssna på elevens och vårdnadshavarnas kunskaper och erfarenheter. I behovsinventeringen samt i *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*¹⁸ lyfts vikten av att göra elev och vårdnadshavare delaktiga i arbetet med stödinsatser. Materialet innehåller ett tydligt stöd för att involvera elev och vårdnadshavare i utredningen.

3.4 Avgränsning

I uppdraget ingår att ta fram stödmateriel för arbetet med utredningen av en elevs behov av särskilt stöd. Enligt Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram¹⁹ bör en utredning av en elevs behov av särskilt stöd bestå av två delar, en

¹⁷ *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07)

¹⁸ Skolverket (2022) *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*

¹⁹ Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:334) om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

kartläggning av elevens skolsituation och en pedagogisk bedömning som utgår från vad kartläggningen visat. I den pedagogiska bedömningen ska skolan analysera vad eleven behöver i skolsituationen för att främja lärandet och hur skolan kan arbeta för att möta elevens behov. Den pedagogiska bedömningen ska utmynna i ett svar på frågan om eleven är i behov av särskilt stöd eller inte. Om eleven är i behov av särskilt stöd ska skolan också komma fram till hur det särskilda stödet ska utformas. Stödmaterialet inom det här uppdraget avgränsas och innehåller inte specifika förslag på arbetssätt eller metoder som kan användas inom ramen för särskilt stöd. I stället hänvisas till det angränsande, och parallellt pågående, uppdraget där Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet arbetar med att ta fram kunskapssammanställningar om elevhälsa och stöd till elever²⁰. Kunskapssammanställningarnas syfte är att vägleda skolor i arbetet med att välja effektiva insatser för att öka elevernas möjligheter att nå utbildningens mål.

3.5 Kvalitetssäkring

Stödmaterialet har granskats i flera steg under framtagandets gång. Granskningen har utförts av externa referenspersoner från olika skolformer och professioner. Innehållet har också granskats internt av medarbetare på båda myndigheterna. Skolverket och SPSM har också anlitat två professorer inom pedagogik respektive specialpedagogik som har granskat och lämnat synpunkter under arbetets gång.

4. Resultat

Skolverket och SPSM har tagit fram ett webbaserat stödmaterial för utredning av en elevs behov av särskilt stöd som vänder sig till förskollärare som arbetar i förskoleklass, lärare, speciallärare, specialpedagoger, den samlade elevhälsan och rektorer. Skolverket och SPSM har också tagit fram en inspirationsfilm och planerar för gemensamma kommunikationsinsatser kring stödmaterialet.

Arbetet med att ta fram stödmaterialet har utgått från skollagen²¹, Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd

²⁰ Regleringsbrev för Statens skolverk 2022 och Specialpedagogiska skolmyndigheten 2022 Uppdrag om Kunskapssammanställningar om elevhälsa och stöd

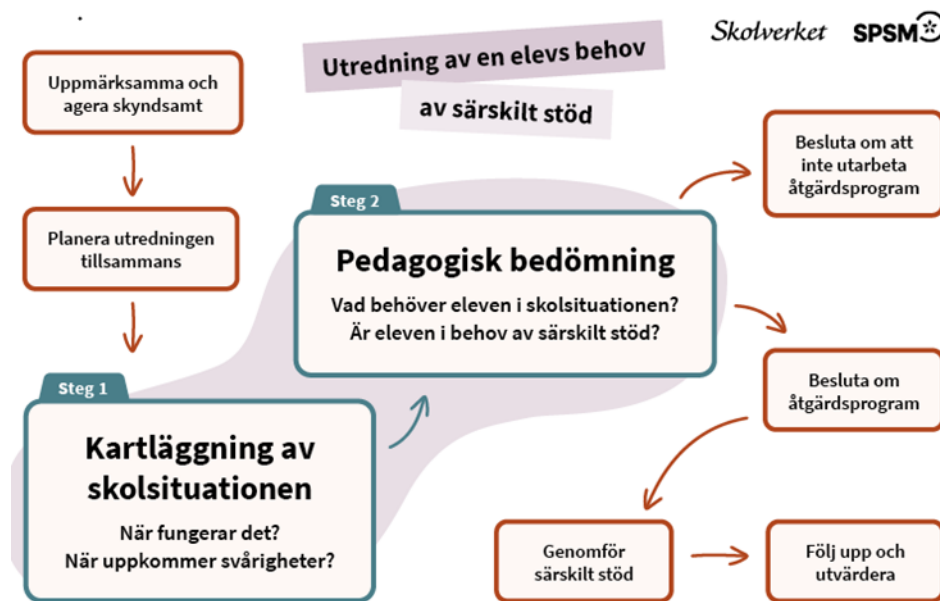
²¹ Skollagen (2010:800)

och åtgärdsprogram²² samt *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*²³. Vidare har slutsatserna som *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven*²⁴ presenterade i slutbetänkandet *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven*²⁵ samt resultaten från den behovsinventering som genomförts inom uppdraget varit utgångspunkter i arbetet.

4.1 Stödmaterialet

Stödmaterialet består av webbtexter och stödjande illustrationer. Stödmaterialet är utformat så att det kan användas på ett flexibelt sätt utifrån målgruppernas behov. Den föreslagna arbetsgången i utredningen och utredningens olika delar illustreras i en detaljerad bild som kan fungera som ett stöd i arbetet med utredningen. Det finns beskrivande text kopplad till varje steg i arbetsgången. Det går att välja en kortare eller en längre version av den beskrivande texten.

Bild över föreslagen arbetsgång i en utredning av en elevs behov av särskilt stöd.

²² Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:334) om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

²³ Skolverket (2022) *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*.

²⁴ *Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven* (U2017:07).

²⁵ *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning* (SOU 2021:11)

Innehållet i stödmaterialet ska möta de områden som skolpersonalen efterfrågade i behovsinventeringen. Materialet innehåller bland annat förslag på frågeställningar som stöd för kartläggning och pedagogisk bedömning på skol- grupp- och individnivå, förslag på rutiner och struktur för utredningsarbetet och stöd för resonemang om utredningens delar.

Det aktuella stödmaterialet kan också ses som ett komplement till det stödmaterial som tagits fram i samband med revideringen av allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram²⁶.

Länk till stödmaterial för utredning av en elevs behov av särskilt stöd:

www.skolverket.se/utredningsarskiltstod

4.2 Kommunikationsinsatser

Skolverket och SPSM har tagit fram en film som ska fungera som inspiration för skolans olika professioner och skapa nyfikenhet och tilltro till skolans gemensamma arbete med att utreda en elevs behov av särskilt stöd. Filmens syfte är även att stärka professionernas tillit till sin egen förmåga att tillsammans arbeta för att stödja elevers lärande, utveckling och hälsa på ett framgångsrikt sätt. Filmen kommer användas i samband med att stödmaterialet publiceras på Skolverkets webbplats. På SPSM:s webbplats kommer det finnas information och länk till stödmaterialet. I samband med publiceringen kommer information om stödmaterialet spridas via bland annat myndigheternas nyhetsbrev och digitala kanaler.

5. Avslutning

Det kan finnas ett samband mellan det förebyggande och hälsofrämjande arbetet samt det åtgärdande arbetet i skolan och på fritidshemmet. En undervisning som ger stöd och stimulans av hög kvalitet kan minska behovet av extra anpassningar och särskilt stöd. Skolverket och SPSM har en förhoppning om att stödmaterialet även kan användas som underlag för kollegialt lärande kring utveckling av undervisningens kvalitet. Genom att reflektera tillsammans över hur skolan kan arbeta för att möta elevers olika

²⁶ Skolverket (2022) *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.*

Organisera arbetet med de allmänna råden för extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram - Skolverket

behov och hur synen på elever kan påverka hur undervisning och stödinsatser utformas, kan skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete på grupp- och individnivå stärkas.

Behovet av stödinsatser kan i sin tur synliggöra utvecklingsområden inom det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. På så sätt blir arbetet med utredningar av elevers behov av särskilt stöd en del av verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Genom att systematiskt följa upp och analysera hur arbetet med stödinsatser fungerar kan skolan till exempel identifiera behov av kompetensutveckling. Det är lämpligt att använda lärdomar från utredningarna för att utveckla verksamheten inom det kompensatoriska uppdraget på skol- och huvudmannanivå.

Arbetet med att genomföra utredningar av elevers behov av särskilt stöd är en del av skolans hela uppdrag att främja elevers lärande, utveckling och hälsa. Skolorna behöver utforma en systematik i arbetet med ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd enligt en cyklisk process där delarna att uppmärksamma, planera, genomföra, följa upp och utvärdera ingår. Rektorn och skolpersonalen behöver ha kompetens och rutiner för att avgöra när en utredning ska initieras och hur ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd förhåller sig till varandra och utgör en helhet. Skolverket och SPSM erbjuder stöd till skolorna i arbetet med att utveckla en inkluderande och tillgänglig undervisning och lärmiljö för alla elever. Ett exempel på sådant stöd är kompetensutvecklingsinsatsen Specialpedagogik för lärande som riktar sig till all personal som är involverad i undervisning.

Referenser

Skollagen (2010:800)

Skollagen (1985:1100)

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:334) om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

Skolverket (2022). *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Stockholm.

SOU (2021:11). *Bättre möjlighet för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med funktionsnedsättning*. Utbildningsdepartementet.

